

V spomin: dr. Peter Vencelj

Na novega leta dan, 1. januarja 2017, se je poslovil naš prijatelj dr. Peter Vencelj. Bil je preprost, priazen, dobrodušen, iskren prijatelj, poln znanja in živega duha. Trden v življenju po temeljnih vrednotah, ustvarjalen, zavzet za to, kar je dobro in prav. Bil je minister za šolstvo in šport v prvi slovenski vladi. Ostal nam bo v lepem spominu.

Rodil se je leta 1939 v Stražišču pri Kranju kot prvi od štirih otrok. S pridnim delom si je pridobil manjšo štipendijo in si prislužil denar za zvezke in knjige. Njegov najljubši predmet je bila matematika. Iskra mu je omogočila študij tehnične fizike, iz česar je l. 1963 diplomiral ter se zaposlil v Iskri na raziskovalnem področju polprevodnikov. Leta 1968 je na povabilo profesorjev začel delati kot asistent na matematično-fizikalnem oddelku Fakultete za naravoslovje in tehnologijo (FNT), postal docent in redni profesor ter bil tam zaposlen vse do upokojitve.

Leta 1985 je prevzel naloge predsednika Odbora za usmerjeno izobraževanje pri Izobraževalni skupnosti Slovenije in se vse do ustavnih sprememb l. 1989 ukvarjal z nalogami in težavami celotnega izobraževanja v Sloveniji. Kot dober poznavalec področja je l. 1990 postal minister za šolstvo in šport v prvi slovenski vladi. V tem času so se v naš šolski prostor vrnile gimnazije, zasebne šole so dobile javna pooblastila. Ves čas je poudarjal dvojno poslanstvo šole: vzgojo in izobraževanje ter pravico staršev, da odločajo o vzgoji svojih otrok. Boril se je za kakovostno šolo, neodvisno od politike in ideologij, katere temelj naj bi bil učitelj.

V prizadevanju za vsesplošno izobraževanje je izjemno zaslužen za razvoj izobraževanja odraslih v Sloveniji, med drugim za ustanovitev Andragoškega centra Slovenije l. 1991, prve razvojne in raziskovalne ustanove za izobraževanje odraslih v Sloveniji. Leta 1993 je sprejel izziv in postal državni sekretar na ministrstvu za zunanje zadeve, kjer je bil zadolžen za Slovence izven ma-

tične domovine. Njegovo delo je bilo tako uspešno, da so ga nenehno vabili na vse pomembne manifestacije, kot upokojenec pa je brezplačno vodil ekskurzije v dežele, kjer moramo spodbujati slovenstvo.

Aktiven je bil tudi na drugih področjih. Od leta 2007 je bil predsednik Društva slovensko-avstrijskega prijateljstva, predstojnik malteškega viteškega reda v Sloveniji in aktiven član ŽPS.

Bil je med tistimi, ki so na pragu slovenske pomladi razmišljali o prihodnosti slovenske šole, o tem, kako bi k spremembam svoj delež lahko prispevali tudi sami, zato je bil med ustanovitelji Društva katoliških pedagogov Slovenije (DKPS). V DKPS je bil član strokovnega sveta (1993–1996,

1999–2002), član častnega razsodišča (2006–2009) in član komisije za Slomškova priznanja (2005–2009). Od samega začetka (1999) je bil član sveta revije Vzgoja. Od leta 2006 do 2014 je v okviru DKPS vodil majske strokovne ekskurzije v zamejstvo (Italija, Avstrija, Madžarska). Z ženo Ireno, s katero sta imela dve hčerki, se je rad udeleževal tudi drugih društvenih srečanj. Leta 2009 je od DKPS na Ponikvi prejel Slomškovo priznanje za delo na vseh področjih vzgoje in izobraževanja.

V 42. številki revije Vzgoja (2009: 17–19) smo objavili pogovor z njim. Ker je bil prvi minister slovenske vlade, smo mu zastavili tudi vprašanje v zvezi s tem. Odgovoril je:

»V času okoli leta 1973 je v meni dozorelo spoznanje, da sem kot oče, Slovenec in kristjan odgovoren za usodo domovine in bodočnost naših otrok. Zato je moja dol-

Posebno veliko mi pomeni pravičen odnos do sebe in soljudi; svetost življenja, občestvena povezanost ljudi, solidarnost v težavah in to, da so različnosti priložnost za bogatitev in ne moteče dejstvo.

žnost in pravica, da po svojih možnostih sodelujem pri urejanju skupnih stvari. Zavedal sem se, da se moram izogniti idejno političnemu delovanju. Vključil sem se v delovanje na krajevni in društveni ravni ter na službeni ravni v okviru univerze. Kar sem sprejel, sem skušal pošteno in dobro opraviti. Tako se je zgodilo – ne da bi se sam dobro zavedal – da sem leta 1985 prevzel vodenje Republiškega odbora za usmerjeno izobraževanje pri Izobraževalni skupnosti Slovenije. Odbor je bil odgovoren za celotno izobraževanje po osnovni šoli. Vedno več ljudi, ki so delovali znotraj izobraževalnega področja, je spoznavalo napačne ali slabe rešitve v slovenskem izobraževalnem sistemu in takratnem samoupravnem družbenem konceptu. Tako je prišlo v letu 1989 do prvih ustavnih sprememb na tem področju. V tem štiriletnem obdobju sem sorazmerno dobro spoznal ves izobraževalni sistem v Sloveniji, od predšolske vzgoje do visokošolskega izobraževanja, izobraževanja odraslih in delavskih univerz. To je bil tudi najpomembnejši razlog, da sem sprejel

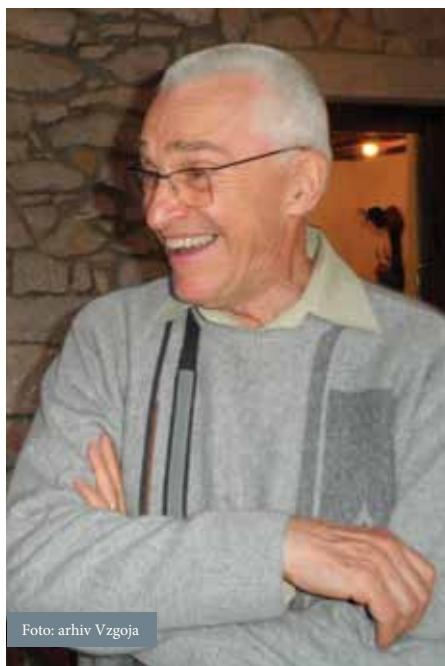

Foto: arhiv Vzgoja

povabilo prvega predsednika vlade Lojze-
ta Peterleta.

Kar nekaj odločitev, ki smo jih takrat uve-
ljavili, je nastajalo že v obdobju pred prvimi
demokratskimi volitvami. Mnogo pa je
bilo predlogov iz domače strokovne javno-
sti in iz stikov ter pogovorov z ministrstvi,
ki imajo podobno šolsko tradicijo, kot je
naša. Nič od tega, kar smo takrat naredili,
ne bi opustil, morda bi le še kaj dodal. So pa
nekateri spremembe (vrnitev gimnazij in
matura) v naslednjih letih potekale druga-
če, kot je bilo mišljeno ob njihovi obnovitvi.
Slovenija je pluralizirala šolstvo, dobili smo
zasebne šole s koncesijo. Tega ne bi bilo, če
jih ne bi uveljavili v prvi vladi. Vprašanje je
tudi, kaj bi bilo z izobraževanjem odraslih,
če prva vlada ne bi ustanovila Andragoške-
ga centra Slovenije.

Tako kot na mnogih drugih področjih se
je šolski sistem spreminjal v smeri, ki mi
ni najbolj blizu. Namesto skrbi za boljše
medsebojne odnose, za večje zaupanje in
sodelovanje med učitelji in drugimi ude-
leženci (starši, učenci, dijaki, strokovnimi
zdrženji in lokalnimi skupnostmi) je pre-
več urejanja po tehnokratsko administra-
tivni poti, napačne tekmovalnosti, premalo
solidarnosti in tovarištva, tako med učitelji
kot med učenci.«

V tem pogovoru smo ga povprašali tudi
o tem, katere vrednote so zanj najbolj po-
membne in zakaj. Odgovoril je: »Kot naj-
bolj pomembne vidim tiste vrednote, ki
oblikujejo in usmerjajo naš odnos do stvar-
stva in plemenitijo naš bivanjski, duhov-
ni in kulturni prostor. Posebno veliko mi
pomeni pravilen odnos do sebe in soljudi;
svetost življenja, občestvena povezanost
ljudi, solidarnost v težavah in to, da so raz-
ličnosti priložnost za bogatitev in ne mote-
če dejstvo. Pri iskanju mi je v oporo branje
Svetega pisma, še prav posebno Nova zave-
za. Iz tega črпам moč za vsak dan že vse
življenje.«

Dr. Peter Vencelj je bil velik znanstvenik,
odličen pedagog, mislec in intelektualac,
kristjan, ki ni zapravljal svojih talentov, ob
tem pa je ostal preprost, dostopen in odprt
človek. Človek z veliko začetnico.

Gradivo zbrala in povzela Erika Ašič.

Dr. Petru Venclju v slovo

Dr. Peter Vencelj je nedvomno človek, ki je zaznamoval pot in razvoj Društva katoli-
ških pedagogov Slovenije. Kot univerzitetni profesor se je že leta 1989 priključil sku-
pini pedagoških delavcev, ki se je pod duhovnim vodstvom p. Silva Šinkovca začela
sestajati v Dravljah, in ostal aktiven član DKPS vse do konca svojega življenja. Že v
samem začetku je razmišljal, kaj lahko naredimo za slovensko šolo, in začel pripra-
vljati predloge za ministra za šolstvo v prvi slovenski vladi. Takrat še ni vedel, da je
te predloge pisal za samega sebe. Čutil se je dolžnega aktivno soustvarjati slovensko
pomlad, našo samostojnost, našo svobodo.

/.../ Pripravljen je bil sprejeti sleherno zadolžitev in jo tudi uspešno izpeljati. Za dru-
štvo je vrsto let pripravljaval in vodil pomladanske ekskurzije v slovensko zamejstvo,
kjer so ga kot nekdanjega sekretarja za Slovence v zamejstvu vsi spoštovali in z vese-
ljem sprejeli. Zelo dobro je poznal njihov položaj in nas seznanjal z vprašanji sloven-
stva. Nepozaben bo ostal njegov pečat v območni skupnosti Kranj.

Petrovo delo smo cenili ves čas, zato mu je društvo ob njegovi sedemdesetletnici
podelilo Slomškovo priznanje. Bil je preprost, priazen, dobrodušen, iskren prijatelj,
poln znanja in živega duha. Tak nam bo ostal v lepem spominu.

Družil se je z nami na duhovnih vajah. Gojil živo osebnost v Kristusa. Bil je človek
molitve. Tudi v zadnjih dneh v bolnišnici je z veseljem in hvaležnostjo sprejel zakra-
mente. Verjamemo, da mu bo Bog za vse dobro, ki ga je storil, dober plačnik.

Dragemu Petru iskrena hvala za vse njegovo nesebično delo v društvu, hvala za vse,
kar je storil za slovensko šolo, kar je storil za Slovence po svetu in na razne načine za
Cerkev na Slovenskem. Še naprej bo živel v naših srcih.

Marija Žabjek, predsednica DKPS; iz nagovora ob pogrebu.

V spomin prof. Petru Venclju

Peter Vencelj je bil moj profesor na študiju matematike na ljubljanski univerzi. V
tretjem letniku mi je predaval mehaniko. To je bilo v 80. letih. Preprosto, tako kot mi
študentje, se je vozil z rednim avtobusom iz Kranja v Ljubljano in nazaj. Velikokrat
sva se srečevala, govorila o strokovnih temah, razmišljala o študiju matematike in
izmenjavala mnenja o aktualnih izobraževalnih temah. Do študentov je bil odprt in
dostopen. /.../ Že takrat je deloval v raznih odborih in komisijah na univerzi.

Vidno je nastopil v devetdesetih letih, ko smo se izvijali iz jugoslovanskega sociali-
stičnega sistema in je Slovenija vse bolj stopala na pot samostojnosti. Z vsemi močmi,
z veliko volje, s poštenostjo in delavnostjo ter navdušenjem je razdal svoje talente
ter sprejel funkcijo ministra za šolstvo in šport v prvi slovenski demokratični vladi
ter nato vodil in usmerjal še druge pomembne dejavnosti v vzgoji in izobraževanju.

V mojem vsakdanjiku gimnazijskega profesorja zaznavam dolgoročne sledi potez in
odločitev dr. Petra Venclja. Tako je igral pomembno vlogo pri uvedbi splošne mature.
S sistemom nazivov in razredov je izboljšal status zaposlenih v vzgoji in izobraže-
vanju. Odpravil je številne nepravilnosti in nedemokratske. Odprl je razpravo o
nazivanju učiteljev in uporabi državnih simbolov v šoli. Kot velik domoljub je z ve-
čjimi in manjšimi premiki prispeval k temu, da postaja šolski prostor vse bolj mesto
narodove kulture in omike.

mag. Janez Šparovec, prof. matematike; iz nagovora ob pogrebu.